СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Ч. XLVI. Ч. 104. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 6-го травня 1938. No. 104. Jersey City, N. J., Friday, May 6, 1938. VOL. XLVI.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ОСТОРОГА НА АДРЕСУ БАНКИРІВ

ВАШИНҐТОН. — Коло 200 банкирів зібралися на наради під наглядом американського департаменту торговлі і нарікали на уряд, що перешкоджає їм робити бизнес, спинюючи відплив капіталів з банкових кас у руки загалу. На те зявився директор державної інституції „Ріконстрокшен Фіненс Корпорейшен", Джес Джовнс, і висказав на адресу банкирів гостру осторогу. Він сказав, що банкирі не хочуть позичати людям грошей, хіба ті гроші є дуже добре обезпечені. А в нинішних часах це тяжко зробити. Супроти того банки накопичують гроші в банках, а загал їх не має. Коли так далі буде, говорив Джовнс, то уряд почне втручатися до адміністрації банків і зачне силою випихати готівку в руки загалу. Джовнс також говорив, що „Ріконстрокшен Фіненс Корпорейшен", створена урядом на те, щоб давати людям позички, звичайно уділяє такі позички, які були відмовлені приватними банками. Себто, позички без дуже великого запевнення. А проте вона не втратила грошей, хоч за шість років розжичила девять біліонів долярів.

РУЗВЕЛТ СХИЛЯЄТЬСЯ ЗНЯТИ „ЕМБАРҐО" НА ЗБРОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт рішив вплинути морально в конґресі, щоб він ухвалив проєкт сенатора Ная на знесення заборони вивозу зброї до Еспанії. Колиб це було довершене, то червона Еспанія моглаб знов спроваджувати зброю з Америки, а уряд ґен. Франка ні, а то тому, що він формально не є визнаний американським урядом.

А. Ф. П. ХОЧЕ ПРОМИСЛОВОГО СПОКОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Виконна Рада Американської Федерації Праці видала заяву, в якій говорить, що робітники, зорганізовані в А. Ф. П., хочуть промислового спокою. Вони хочуть організованим шляхом прийти до порозуміння з промисловцями і враз з ними звернути увагу на оживлення промислу в Америці. Бо тільки оживлення промислу, оперте на приватній власності і приватній ініціятиві, може повернути в Америці сталий добробут.

ЗНОВ КРИТИКА НА АДРЕСУ „ПОМП-ПРАЙМІНҐ".

ОЛБАНІ. — Департамент торговлі нюйорського стейту у свойому звіті сказав, що задуманий президентом плян оживляти бизнес шляхом державних витрат тільки хвилево поверне добробут. А після того знов настане застій, і то гірший, ніж попередні.

ПЕПЕР ХВАЛИТЬ ПРЕЗИДЕНТА.

ДЖЕКСОНВИЛ (Флорида). — Сенатор Пепер, який у недавних сенаторських виборах дістав значну перевагу над своїми противниками, сказав, що цю блискучу перемогу він осягнув тому, що стояв виразно на становищі політики „нового розділу". Президент Рузвелт серед населення Флориди має велику пошану і популярність, казав Пепер.

БЕРУТЬСЯ ДО БУДОВИ ПОМЕШКАНЬ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Місто закупило ряд будівельних парцель у дільниці Ред Гук в Брукліні. На тих парцелях є нині 161 ріжних домів. Місто їх знищить, а на їх місці поставить величаві апартаментові доми, які матимуть дві і пів тисячі помешкань та зможуть змістити одиницять тисяч осіб. Проєктовані будови коштуватимуть коло 16 мільйонів долярів.

„ІДЕАЛЬНІ РОДИЧІ".

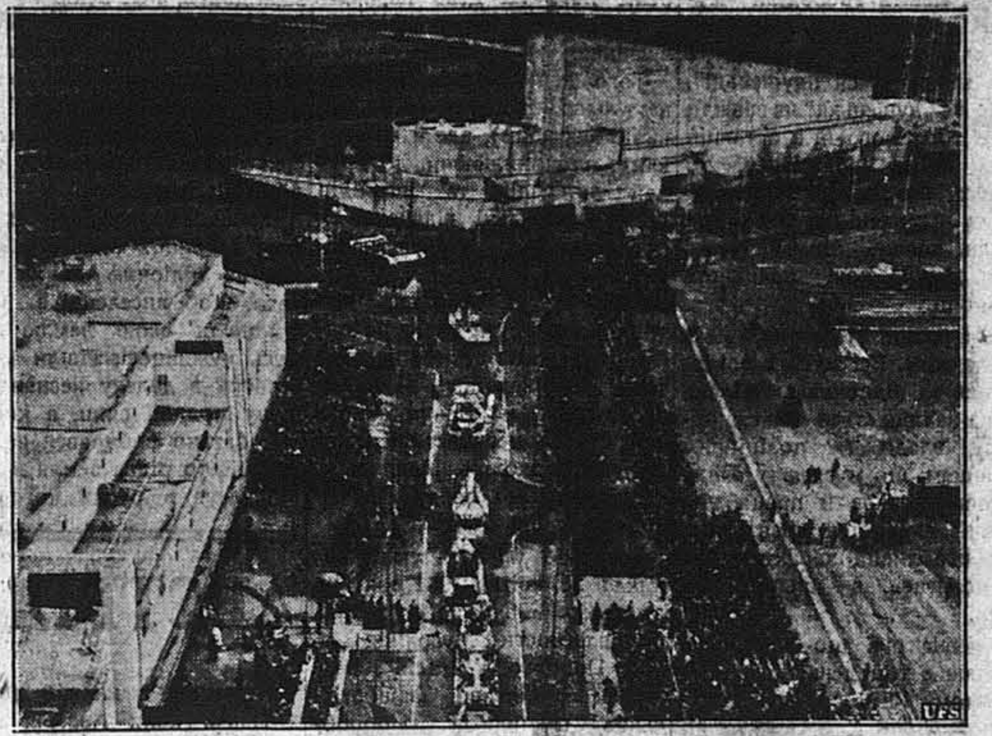
НЮ ЙОРК. — Президент університету Корнеля перед зібранням виховників подав такі головні прикмети ідеально добрих родичів: вони безмежно терпеливі зо своїми дітьми; вони мають прикмети здорового гумору; вони звертають пильну увагу на розвій дітей, щоб не зламати і не здушити тих можливих добрих духових прикмет, які має в зародку дитина.

ПОСАДНИК ЛЯ ҐВАРДІЯ НЕ ЛЮБИТЬ МОДЕРНОЇ ШТУКИ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія віддвідав виставу різьб, влаштовану під голим небом на 39-тій вулиці в Ню Йорку, недалеко „Ґренд Сентрел". Він оглядав ріжні річи і деякі хвалив. Але коли його запровадили до модерної штуки, то він тільки здвигав плечима. Один з модерних різьбарів показав йому малу фіґурку, що нібито представляла птицю. Ля Ґвардія сказав: „Коли це птиця, то я Гітлер".

СТАРА ЖІНКА ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ЗЛОЧИНУ.

ВАЛЯ ВАЛЯ (Вашинґтон). — 73-літня жінка, що відсиджує кару за один злочин, призналася перед завідувачем тюрми, що вона і її син у 1928 році замордували одного американського офіцира і вкрали його авто.

ПРОБА ВИСТАВИ.

Понад міліон осіб узяли участь у вступнім перегляді Світової Вистави, що має відбутися в 1939. році в Ню Йорку. Цей перегляд відбувся в неділю, 1. травня цього року. „Моторкада", себто парада авт, у якій були 452 величезні авта, парадувала 16 миль вулицями міста. Фотографія представляє зізд моторкади на виставову площу. Фотографію знято з вершка високого стовпа, що є частиною найбільшого сонишного годинника.

МАСОНИ НАБИРАЮТЬ ВОЯОВНИЧОГО ДУХА.

Головний майстер масонів нюйорського стейту сказав, що масони Америки мусять набрати войовничого духа і мусять поширювати свої ідеї серед суспільности. В першій мірі масони мусять відноситися всюди прихильно до молоді, яка нині не може здибати заняття і через те ломиться морально.

ЖАХЛИВИЙ ПРИПАДОК РОВЕРИСТА.

Нічною їхав ровером дорогою з Сасова до Золочева 27-літній Михайло Затор, різницький челядник з міської різні в Золочеві. Нараз зо сторони Золочева надіхало особове авто з сильними рефлекторами, що осліпили Затора. Роверист скрутив наліво і — просто надіхав на дишель їдучої напроти підводи. Удар був дуже сильний, бо Затор їхав повним розгоном згори. Нещасний пробив собі груди та ушкодив нутрощі. В безнадійному стані перевезли його до лічниці в Золочеві.

КЕСАРЕВЕ КЕСАРЕВІ.

Ще в серпні 1937-го р. знайшов Андрій Тимків з Сивки Войнилівської, повіт Калуш, на полі 13 штук золотих австрійських 20-коронівок та 127 штук срібних австрійських двокоронівок. Ці монети набув Василь Тимків за 180 зл. Та незабаром довідався Андрій Тимків про справжню вартість монет і запізвав Василя Тимкова до суду за обман. У справу вмішалася прокуратура окружного суду в Станиславові й потягнула обох Тимкових та Івана Стефанишина, що також брав участь у згаданій трансакції, до відповідальности за проступок з декрету президента про оборот валютами й золотом. По розправі суд засудив Андрія Тимкова й Івана Стефанишина на гривну по 10 зл., Василя Тимкова на 6 місяців вязниці та гривну 50 зл. Заквестіоновані монети пропали на користь державного скарбу.

ДОМАГАЄТЬСЯ УСТУПЛЕННЯ ЕПИСКОПА.

Націстичний губернатор Віртенберґу зажадав публичного уступлення католицького епископа за те, що епископ не голосував підчас останнього плебісциту. Губернатор каже, що конкордат вимагає від епископа льояльности до влади. А епископ твердить, що він не міг голосувати на явних ворогів церкви, що були на виборчій лісті, з якою злучено справу злуки Австрії з Німеччиною.

„КОХАЙМИ СЕНІ"

Цими днями повстала нова польська організація під назвою „Кадра Млодих" — цей раз для притягання не тільки польської, але й української молоді. Почин до створення цеї організації дала, як повідомляє польська преса, польська академічна молодь з Волині. Цікаве, що притім говориться про обєднування „української" молоді, а не „руської". Видно, що до таких імпрез існують у поляків уже й „українці"!

ЗАБУВ ҐАЗУ В ТІЛІ.

Перед судом у французькім місті Нім відбудеться небавом судова розправа проти одного з тамошних хірурґів, який підчас операції забув вийняти з тіла своєї пацієнтки кусник ґази, довгий 25 цм. Операція вдалась, але пацієнтка відчувала в тілі якісь нестерпні болі і вкінці мусіла знову піддатись операції. Підчас другої операції відкрили в її тілі кусник ґази, який починав уже псуватися.

Коли пацієнтка виздоровіла по другій операції, подала розгубленого і забудькуватого хірурґа до суду, висуваючи домагання у висоті 100 тисяч франків за біль і за кошти другої операції.

Тепер ціла полуднева Франція цікавиться питанням, чи суд признає слушність пацієнтці, чи стане в обороні забудькуватого лікаря. Ця справа опинилася теж на шпальтах полудневo-французьких часописів.

ЗА ЗАСТРІЛЕННЯ ШВАГРА.

В окружнім суді у Львові відбулася карна розправа проти власника склепу на Левандівці, передмісті Львова, С. Резника, обвинуваченого за вбивство шваґра, також купця, В. Поруняка. Подія трапилася ще 19-го листопаду м. р. В склепі Поруняка його тесть дорікав йому, що зле поводиться з донькою. Поруняк ударив тестя в лице. Старий Резник вернувся додому і поскаржився синові, який якстій побіг до шваґра. Підчас суперечки зневажений чинно Степан Резник добув револьвер і стрілом поклав шваґра трупом. Розправа покінчилася засудом Резника на 4 роки вязниці.

ПО 32 РОКАХ ВІДНАЙШОВ ЖІНКУ Й ДИТИНУ.

В римськім домі вбогих розігралася недавно незвичайно зворушлива сцена. 70-літній мешканець дому вбогих віднайшов по 32 роках свою жінку й дитину. Фортунато Петручі, якого лиха доля розлучила з ріднею, вживав довгі роки найріжнійших засобів, щоб лиш віднайти своїх найдорожчих. На тих розшуках стратив він ціле своє скромне майно, одначе йому не вдалося попасти навіть на слід загублених. Згодом нервово виснажений мусів просити, щоб його приняли до захисту. Священик із дому вбогих обіцяв нещасному старцеві, що далі шукатиме його родини і справді почав вести далі розшуки. За посередництвом своїх, що мешкають в Еспанії, довідався священик-добряга, що жінка й діти Петручія мешкають в баскійськім місті Більбао.

Радість Петручія не мала меж, коли він дістав таку бажану вістку. Разом із ним тішилися теж усі мешканці захисту вбогих, на яких ця вістка зробила помітне враження. Петручі тішився не лиш тим, що вкінці віднайшов свою родину, але й тим, що оба його сини вже давно поженились і стали щасливими батьками пятьох дітей.

ВАЖНІ НАРАДИ, ПРО ЯКІ НІХТО НІЧОГО НЕ ЗНАЄ

РИМ. — Канцлер Гітлер конферує годинами з Мусолінієм і королем. Також ведуться наради в міністерстві заграничних справ між італійськими й німецькими відпоручниками. Та ні перед тими нарадами ні підчас них не появляються ніякі урядові комунікати. І тому ніхто не знає, над чим властиво так завзято радять. Тому й кружляють ріжного роду поголоски. Кажуть, що йде тут про тісний військовий союз між Німеччиною й Італією. Пускають навіть такі вісті, що Гітлер готов піти разом зо Сталіном, якщо не осягне від Італії того, що йому треба. Далі кажуть, що Італія вже дала Німеччині вільну руку в справах Чехословаччини. Та одно певне, що тут іде про справи, що дійсно важні. Але про їх вирішення довідається світ допера пізніше, коли ті наради будуть здійснюватись.

ВАТИКАН ПРОТИ СВАСТИКИ І РАСОВОЇ ТЕОРІЇ.

РИМ. — На кожному кроці можна бачити в Римі свастику. Це й було причиною, що папа, у своїй промові до новоженців, дав вираз свому негодуванню, що свастика видніє там, де є місце на хрест. До цього треба ще додати, що офіційний ватиканський орган писав перед приїздом Гітлера про те, що в його книжці сказано, що народи, які живуть над Середземним морем, належать до муринської раси, та що італійцям буде легко колонізувати Африку, бо між ними й африканським населенням нема великої ріжниці. Ватиканський часопис писав далі, що ось так висказався Гітлер про народи, які дали світові цивілізацію, та що христіянство не може попертн такої науки, бо вона є матеріялістична й зоольоґічна і розбиває братерство народів, бо ставить одні народи вище, а другі нижче, а це підкопує мирне співжиття народів.

ЯПОНЦІ В КЛОПОТАХ.

ШАНҐАЙ. — З полудневого Шантунґу доносять, що японські війська є у відвороті на цілім фронті та що мали величезні втрати в людях.

ЗГОРІВ КОРАБЕЛЬ.

ГАВР (Франція). — Вибух огонь на французькім кораблі „Ляфайет", що мав відплисти до Ню Йорку. Корабля не вдалося врятувати. Багато пожарників смертельно попеклися при рятуванні. Ті, що були на кораблі, ледви врятували життя втечею, бо пожежа ширилася дуже скоро.

ЗА КИМ ІТИ?

ЖЕНЕВА. — Гітлерівська Німеччина збільшила години праці майнерів, а злучені Держави, Франція, Бельґія і Польща їх зменшила. Ось це є предметом нарад Міжнародньої Організації Праці. Наради відбуваються в Женеві. Справа скомплікована, бо делеґат англійських вуглевих власників є за збільшення годин праці.

„МЕНШИНИ" В ЕВРОПІ И ДЕИНДЕ.

БЕРЛІН. — Урядовий німецький голос виясняє, як треба розуміти „національні меншини". Отже в Европі їх потворили насильно ріжні мирові договори, як от версайський. Зате не можна говорити про „національні меншини" в Америці, бо до Америки люди повиїжджали з власної охоти.

ЗАВЕРТАЄ ЄЗУЇТІВ.

БУРҐОС (Еспанія). — Чин єзуїтів повстав в Еспанії сотки років тому. Розвязано його там же в 1932 році й сконфісковано добра, себто школи, монастирі й т. п., що вартували яких $30,000,000. Тепер ґенерал Франко зніс декрет про розвязання.

ПЕРШИЙ ПРЕЗИДЕНТ ІРЛЯНДІЇ.

ДОБЛИН. — Католицька Ірляндія як вільна держава має свого властивого першого президента. Є ним старушок д-р Доґлас Гайд, протестант, що займався досі головно наукою. Президента вибрали одноголосно.

НАСТАЮТЬ НА ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ.

ПРАГА. — З боку Англії йде далі натиск на те, щоб Чехословаччина дійшла до згоди з національними меншинами, а в першу чергу з судетськими німцями.

НЕЗНАЧНА ПОДІЯ.

БЕРЛІН. — Мало хто звернув увагу на те, що відбулося весілля, яке злучило Романових з Гогенцолернами. Кира, дочка російського престолонаслідника Кирила, одружилася з Люісом Фердинандом, сином найстаршого сина бувшого німецького кайзера Вільгельма.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ДАЛІ БУДЕ З НАМИ?

Ось таке питання поставив з нагоди Христового Воскресення д-р Кость Левицький, довголітній провідник галицьких українців, що тепер стоїть здалека від політичного проводу, але час від часу забирає голос, щоб своїм моральним впливом причинитись до обєднання наших сил.

Питання це дуже важне і дуже актуальне. Бо ми є свідками, як обєднуються в світі саме тепер найбільші потуги. А коли потуги відчувають потребу обєднуватися з іншими, щоб таким чином краще забезпечити свої інтереси, то щож говорити про такий нарід як український, що розбитий, знесилений і поневолений! Коли сильні держави непевні свого завтра і не знають, що може з ними статися, якщо ходитимуть осібняком, то щож говорити про нас, що, не можучи лучитися з іншими силами-державами, навіть не думаємо про те, що крайня пора принаймні злучити ті сили, що є наші, але розбиті й розпорошені!

Ось тому той, хто справді серіозно застановляється над тим, що буде з нами, повинен, не зважаючи на високу політику і всякі орієнтації, думати тепер у першу чергу про те, як нам обєднати наші ґрупи і заставити **ввесь** наш нарід до спільної, пляновоі **оборони** своїх інтересів і **боротьби** за наше право. Це правда, що між нами існують великі ріжниці у поглядах на громадянські справи. Але ті ріжниці мусять під теперішню пору бути на другім місці, якщо не захочемо стратити ґрунту під ногами і бути німими свідками того, як нам видирають рідну землю.

Бо не буде страху за те, що буде з нами, якщо **ми самі** своїм розбиттям не будемо додавати нашим національним ворогам відваги до наступу на **нас**. Саме тепер, коли вони зачали новий наступ, і коли вони певні, що той їх наступ нас до чиста розібе і здеморалізує, ми повинні здобутися на **сильний, зорганізований відрух цілої нації.** Це повинно статися в Рідним Краю і тут на іміґрації. Наша іміґрація також потребує такого обєднання і спільної плянової праці. І то ще й з того боку, що тут насувається ще окреме, вже чисто американське питання: що буде тут з нами? Це питання стоїть перед нашою церквою, перед нашими запомоговими орґанізаціями, перед цілим нашим зорґанізованим ідейним життям, а то й перед цілою нашою ідеєю в Америці. Хто того не хоче розуміти і не змагає тут до обєднання, цей добиває нашу силу і всякі дальші вигляди на допомогу визволенню Рідного Краю. Чим далі, тим тяжчі й більш скомплікованi завдання спадають на наш провід у Рідному Краю і тут на іміґрації. А ясне, що тих завдань не виконаємо без обєднання наших сил тут і там, і без спільного порозуміння щодо дальших способів боротьби з окупантами.

НАЙБІЛЬШЕ ІТАЛІЙСЬКЕ СВЯТО

(З мого римського щоденника).

День 21. квітня, це свято **Народин Риму** й одночасно **Свято Праці.** Остання назва не зовсім точна, бо треба булоб сказати: Свято Відпочинку від Праці. Бо тоді, як на Різдво й на Великдень ще можна побачити людей, що працюють (бодай крамниці, що обслуґують людські шлунки, працюють дуже інтензивно першу половину дня), то 21 квітня ніхто не може працювати, і навіть господині мусять з вечора закуповувати собі і хліб, і мясо, і городину, і чого забажається „душеньці". А що та „душенька" не завжди певна того, чого їй в останній хвилі може забажатися, то ввечері 20. квітня крамниці стоять відчинені дві або й три години довше, як звичайно. До пізної ночі працюють крамниці.

Зате вранці 21. квітня — все під замком. Всі мусять розважатися та відпочивати. Право праці залишається тільки орґанам влади та поліційним чинникам, що мусять ту владу охороняти. Але й праця цих орґанів влади теж носить цілком особливий характер: вона полягає... в праці ножицями.

І певна річ, що найбільше працює в той день ножицями в самому Римі сам дуче. Але не подумайте, Христа ради, ніби він викраює того дня якісь нові фашистівські мундури, чи вирізує статті зо старих часописів, як то в звичаю професійних журналістів, що в їх оточенні він так довго перебуває, — ні! Вся робота того дня полягає в перерізуванні бинд, що перетинають доступ до ріжних будинків, памятників та інших громадських робіт, переведених впродовж року. Кожний 21. квітня приносить Італії нові мости, нові школи, нові дороги, нові музеї. В день народин вічного Риму, народжуються все нові вияви творчої сили й діяльности відродженого італійського народу. З народинами Риму майже три тисячі років тому народилася загально-европейська цивілізація, і тому не диво, що теперішній фашистівський уряд уважає той проблематичний день народин за важливіше від усіх інших свято. Автім, хіба сам Мусоліні не висловлював свого часу думки, що колиб не було Риму, то не булоб і теперішнього Різдва та Великодня, бо, мовляв, тільки завдяки **універзальній** владі, що мав Рим над давнім світом, змогла й християнська релігія набрати універзального значіння.

Але зоглядом на те, що останню думку не всі моглиб прийняти, італійський уряд ще й в інший спосіб підніс значіння дня народин Риму. Він переніс на цей день колишнє соціялістичне свято першого травня. Не скасував його, і не поборював, як то робили реакційні уряди, але переніс його на день народин Риму і надав йому офіційне значіння.

Того дня Мусоліні працює не тільки ножицями (в спосіб вище вказаний), але й шпильками, пришпилюючи до грудей ветеранів та інвалідів праці спеціяльні відзнаки та роздаючи їм і грошеві нагороди.

Уважаю тут особливо потрібним звернути увагу на одну катеґорію робітників, що того дня знаходить визнання своєї праці, не тільки особисто, але й у перспективі давно минулих поколінь. Маю на увазі селян, що носять назву „вірних своїй землі".

Ідея про **„вірних землі"** виникла 25. квітня 1931 року на сторінках мілянського часопису, власности Мусолінія — „Іль Пополо д' Італія", внаслідок ініціятиви фашистівських синдикатів хліборобства в Форлі. Ці синдикати проголосили конкурс для селян, що в низці поколінь найдовше працюють на тій самій землі. Запрацювали місцеві архіви, і після довгих та уважних дослідів 469 селянських родин форлійської провінції заявили про своє бажання взяти участь у конкурсі, і 21. квітня 1931 року були винагороджені перші „вірні землі". Найбільше прав на цей новий „шляхотський" титул припав родині селянина Евгена Чезари з Ріміні, що оброблювала те саме поле... пятьсот років. Точніше (на рік конкурсу) пятьсот один рік!

Від часу, як винагороджування „вірних землі" перейшло в руки уряду і церемонія винагороди набрала офіційного національного характеру та поширилася на територію цілої Італії, виявилося, що тисячі селянських родин мають документальні дані про свою працю та спадкові права з іще давніших часів. Виявилося, що не тільки давні аристократичні родини могли пишатися довгою низкою своїх войовничих попередників, але й селянські родини з неменшою гордістю могли вказувати на своє давнє походження та на свою безперервну працю над утриманням господарства та традицій рідної землі. Виявилося, що деякі селянські родини сидять на своєму полі вже ...від девятьсот років! Ніякі революції, ніякі ворожі находи, ніякі приваби великих міст не могли відірвати італійського селянина від його землі, политої крівавицею дідів і прадідів. Щоправда, вбога була та земля, що її навіть крівавиця не могла як слід заплідити, і не всилі їй було витримувати на собі великі родини італійських селян. Тому вже віддавна в усіх країнах світу, де тільки приймали чужинців на роботу, італійські виселенці зявлялися в усе більшій скількості. В самій Америці нараховують їх тепер, колишніх селянських синів, на міліони. Але не було того, щоб виселенці з Італії покидали свою землю якомусь чужинцеві. Йшли на заробітки в далеку незнану чужину молодші сини, а коли й сам батько вибирався на еміґрацію, то рідна земля все залишалася в руках когось із рідні, а найчастіше — в руках старшого сина.

Чи треба підкреслювати, яке важливе значіння для утримання національних традицій має така „вірність землі"? І чи треба дивуватися, що італійський уряд з року на рік кожного 21. квітня винагороджує ті селянські родини, що вміють виказати цю свою вірність?

І чи треба вказувати, яку вагу для нас, для нашої української справи, має ця ідея вірности землі, коли під натиском ворожих чинників знову хвиля шкідливої еміґраційної пошести охоплює наше селянство, що продає свою землю чужим нам, зайшлим людям?!

Залишатися вірним землі, це значить залишатися вірним своїй Батьківщині, своїй Нації; це значить утримувати постійний звязок з довгими рядами попередніх поколінь; це значить боронити кожний шматок рідної території від усіх зазіхань ворожих сусідів, щоб там, де жили ми самі, де жили наші діди й прадіди, могли жити й працювати — за власною волею й охотою — наші діти й унуки.

Евген Онацький, Рим.

АВСТРІЯ Й УКРАЇНА

Взаємини в княжій добі.

Тепер, коли Австрія перестала існувати як самостійна держава, варто пригадати, що Україна вже в найдавніших княжих часах удержувала звязки з тодішньою Австрією й Угорщиною. Ба, один із українських князів, а саме син короля Данила, Роман, мав засісти за згодою папи на австрійськім престолі.

Про це маємо вістки з „Галицько-волинського літопису" та пишуть про це й тодішні австрійські літописці.

І так, у „Волинсько-галацькім літиписі" під датою 1248 р. читаємо:

„В тих же роках (себто коло р. 1248) прислав угорський король послів до Данила з просьбою, щоби поміг йому, бо він воював із німцями (себто Австрією). Данило дав йому поміч і прийшов до Пожгу (нинішня Братислава). А до короля прийшли були німецькі посли, бо цісар держав Відень, Землю Ракуську (Австрію) і Стирію. А посли звалися Жалош Пурський, званий Сольським, Гарих Порунський і Ота Гаретенник Пітовський. Із ними король виїхав назустріч князеві Данилові. Данилож прийшов до нього, зібравши своє військо. Німці дивувалися татарській зброї, бо коні (Данилового війська) були в личинах і шкіряних коярах, а люди в ярицях; полки виглядали дуже гарно, цілі вилискувалися від зброї. Сам (Данило) їхав побіч короля, руським звичаєм: під ним був дуже гарний кінь, **сідло з чистого золота, стріли та шабля прикрашені золотом** і іншими штуками аж дивно, кожух обшитий грецьким оловиром і золотими плоскими кружечками, а чоботи з зеленої шкіри, шитої золотом. Німці дивилися й дуже дивувалися, а король сказав до Данила:

„Для мене це має більшу вартість, як тисяча срібла, що ти прийшов (зодягнений) по звичаю руському, батьків твоїх".

„Данило запросився до нього до табору, бо того дня була сильна спека. А король узяв його за руку та повів до свого шатра, роздягнув його й убрав у свою одежу. Так віддав йому велику честь і Данило вернувся додому".

Потім знову післав до Данила послів і просив: „Ти мені свояк і сват, поможи мені (в війні) проти чехів". „Данило пішов на Опаву своєю дорогою (себто окремо, не разом із королем), звоював Землю Моравську, багато городів розкопав (себто городські вали) і всі міста попалив".

Про заходи посадити Данилового сина, Романа, на австрійськім престолі маємо у Волинсько - Галицькім Літописі докладні вістки:

Герцоґ Фридрих II., останній з роду Бабенберґів, побив угорського короля в 1246 році, одначе і його самого вбили таки його власні бояри. Після смерти Фридриха II. настало велике замішання. Одні хотіли мати королем Отокара, інші мадяра Белю.

Тоді то Беля IV. хотів зеднати собі союзника і післав послів до галицько - волинського князя Данила (пізніше короля, коли папа Інокентій прислав йому корону). Просив Данила, щоби післав йому свого сина Романа:

„Пішли мені сина Романа, щоб я одружив із ним герцоґову сестру і дав йому Німецьку Землю". Він поїхав до німців із Романом, дав герцоґову сестру за Романа та заключив умову, але ми її тут не вписуємо через величину (каже літописець. А шкода!).

Данило згодився, вислав Романа і Беля відїхав із ним до німців (себто до Австрії), оженив Романа з 26-літньою княжною Ґертрудою*), братаницею останнього герцоґа з роду Бабенберґів. Папа Інокентій уже давніше визначив був Ґертруду спадкоємницею Австрії та Стирії**). Князь Роман мав тоді також 26 літ. Австрійські літописці кажуть, що Ґертруда була дуже гарна („формоза").

Король Беля IV. присягнув святочно, що здобуде Стирію й Австрію і віддасть Романові. Після присяги оставив молодят у Кльостернайбурґу (коло Відня), а сам пішов у свою державу.

Отокар приходив кілька разів із великим військом і намагався здобути Кльостернайбурґ, одначе не міг, бо місто було сильно укріплене та мало велику залогу.

Мадярський король не сповнив обітниці та не прийшов, щоб освободити молодят (Романа й Ґертруду) з обложеного города.

Раз підійшов Отокар до самого міста, всеж таки не міг його здобути. Тоді зробив князеві Романові предложення, щоби поділився з ним бабенберґською спадщиною. Переказав Романові, що хоче з ним чесної умови, а навпаки, угорський король обіцює багато, одначе не виповнить обітниці. „Яж кажу правду і поставлю тобі свідків, батька мого, папу і 12 епископів на свідоцтво, що дам тобі пољвину Німецької Землі". Та Роман відповів: „Я правдою обіцявся мому батькові, угорському королеві, тому не можу послухати тебе, бо мав би сором і гріх, якщо не сповнив би обіцянки".

Опісля Роман через післанця післав королеві Белі докладну вістку, що герцоґ Отокар просив помочі в нього. Всеж Беля не спішився ратувати Романа.

Княгиня Ґертруда знала, що король Беля поступає тут підступно і говорила, що він прийняв її як дочку, щоб віддати її за Романа, а тепер послугується нею як закладницею, щоб вимусити на ній, щоб зреклася бабенґерґських прав. „Ми тут терпимо за нього та примираємо голодом", казала вона.

Тимчасом в обложеному Отокарем Кльостернайбурґу настав страшний голод. Вже і на дворі князя Романа загадали їсти кінське мясо. Одна жінка перекрадалася потаємно через ворожі ряди до Відня, щоб закуповувати харчі для князя Романа та його жінки Ґертруди. Ґертруда, як зрозуміла безвихідне положення, просила його, щоби потайки втікав. (Мабуть тому, що як прийшлось би таки здати Кльостернайбурґ, щоб Отокар не присилував Романа до уступок на шкоду умови, заключеної з Белею і на шкоду її спадкових прав).

Беренґар Прайсель (український хроніст називає його Веренгер Просвіл), що служив ще й у Фридриха II. Бабенберґа, пізнав доброту Романа, прибув під місто з великою силою війська та вивів Романа з обложеного Кльостернайбурґа.

Волинський літопис каже, що Роман відїхав у рідний край, бо і Ґертруда просила його, щоб їхав до свого батька. Інші літописці кажуть, що Роман відїхав до Белі IV., який зближався вже з великим військом. Чи в мирових переговорах Белі IV. з Отокаром II. згадувано про Романа, невідомо, хоч літописець каже, що в квітні 1254 року оба вони в місті Буді переговорювали в справі обосторонніх свояків. Мир заключили в 1255 році, а Роман був уже тоді на Литві.

Колиб так князеві Романові Даниловичеві було вдалось удержатися на австрійському престолі, можеб інакше була розвивалась історія галицько-волинської держави і можеб вона без перерви існувала і досі. А за нею й історія Великої України була би пішла іншими шляхами.

А був би князь Роман удержався на австрійському престолі, колиб угорський король Беля IV. додержав був даної присяги і не лишив князя Романа без помочі.

*) Шлюб відбувся в Гімперху недалеко Відня. Ґертруда була одиначкою Генриха, званого Грізним (тому, що він збунтувався був проти свого батька, герцоґа Леопольда VII.) і Аґнішки, дочки ляндґрафа Германа Туринґського. Як Ґертруду звінчали з Романом, батько й мати її вже не жили.

**) Так нпр. є письмо папи Інокентія IV. епископа Фрайзінґену, в якім він Ґертруду називає спадкоємницею Австрії. Її чоловіка називає папа „Романус, філіюс Даніелі Рутені" (Роман, син Данила Руського),

Р. Г.

ГРІШНИК

(Оповідання)

(2)

— Вперед треба навчитися рисувати олівцем на папері. Потому це, потому те.

Відтепер Ілько, пасучи худобу, завзято рисував і малював. Згодом став тою штукою заробляти. Першими малярськими роботами були таблички на намогильних хрестах. Такі таблички стали у нього замовляти також сусідні села. Пізніше малював образки святих. І такі образки богомольці купували, бо були дуже дешеві.

Таким способом Ілько відклав трохи грошей і пішов на науку і на практику до церковного маляря. Виробився так, що став першим помічником свого вчителя.

Ще одна причина вигнала з села молодого пастуха-маляря. У мельника Хоми Чепуха була гарна дівчина, Текля. То не було донька Чепуха, а кругла сирота, донька його сестри. Чепух взяв Теклю до себе, щоби не тримати і не платити наймички. Він був славний на цілу околицю скуперяга. Коли Текля трохи підросла, стала вуйкові за господиню. Він її не зодягав, бо багато шмаття лишилося по небіжці її мамі і вона ще мала маленький маєточок. Яку хустину, чи черевики могла і мусіла купити собі за свої власні гроші.

Коли Чепух підглянув, що Ілько і Текля поза його плечима сходяться, заявив дівчині, що як ще раз побачить її з тим толодником, то вона більше не гляне на жадного хлопця, він на жадну дівчину. Став дуже пильнувати, щоби Токля не могла зійтися з Ільком.

Раз Ілько гадав, що Чепуха нема вдома і він підійшов до млина, Чепух вискочив зза угла і пустив на Ілька свою люту собаку. Як би не верба, попри котру Ілько ішов, і на котру, побачивши пса, виліз, собака була би розшматкувала його. Собаки Чепух не відкликав. Вона сиділа під вербою, дивилася на Ілька, скалила до нього зуби і гаркала. Текля вибігла і хотіла собаку забрати. Її вуйко вхопив дівчину за косу і сіпнув її до себе так, що вона впала. Він схопив її за руку, підіймив і пхнув її до дверей. Вона впала на поріг хати.

Ілько був би довго сидів на тій вербі, як би не те, що до млина надїздили люди зо збіжем. Через тих людей Чепух мусів собаку відкликати. Ілько скочив з верби і втік.

Ілько знайшов спосіб розмовитися з Теклею і попрощатися з нею. Пішов з села, щоби вивчитися на церковного маляря. Чепух був з того дуже вдоволений, бо гадав, що Ілько і Текля вже навіки розійшлися. Він гадав так, та це не було так. Вони листувалися.

Вістка, що Ілько Гудик приїде малювати церкву, поразила мельника. Він став потерпати, що Ілько і Текля знов стануть сходитися. Старшу дівчину тяжко було пильнувати так, як Теклюсю тому чотири роки. На церковного маляря годі було спускати собаки так, як то він спустив на бідного пастуха.

Ілько забрався до роботи. Вперед поставив руштовання. Стоячи на руштованню, малював. Зачав від бороди найвищого судді і перейшов до побожних овечок і їх ангелів. Ця робота пішла досить скоро. Маляр перекинувся на другий бік і взявся до чортів. По чортах на черґу прийшли грішники.

Хто переходив попри церкву, той приоставав і призирався до роботи. Були такі, що цілими годинами вистоювали, обступивши руштовання. Це ніяк не непокоїло моляря. Він неааче й не бачив того, що люди стоять під руштованням і за його рукою водять очима. Малював і малював.

Одної днини люди в селі зачали один до одного шушукати, що перший козел, неначе найбільший грішник і отаман всіх грішників, цілком подібний до мельника Хоми Чепуха.

— Викапаний Хома Чепух! — казали, дивуючися. — Лице цілком таке, як у Чепуха з сивим стерниськом, зціпленими устами, гаковатим носом і маленькими свинячими очима. Очевидно, все те повикривлюване, як у грішного козла повинно бути.

(Далі буде).

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим запрошується предсідників, секретарів і касієрів Союзових Відділів число 3, 37, 65, 142 і 234 з Елизабет, Н. Дж., на

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

котрі відбудуться

В СУБОТУ, 7. ТРАВНЯ 1938

в годині 8. вечором

в Українськім Народнім Домі, 214-216 Fulton St., Elizabeth, N. J.

На зборах, між іншими справами, вирішиться справу Союзового Дня Відділів У. Н. Союзу.

Роман Слободян,
гол. фін. секр.-кас.

З ДНЯ

„ЖУРБА".

Я дуже зажурився. Тількищо вичитав у ґазеті, що за сто біліонів літ наше сонце стратить половину свого тепла. А я так люблю сонце! Також пишуть ґазети, що одна, дуже гарна зоря поґасла. Вона віддалена від нас сто тисяч світляних літ. Себто світляні проміні від неї до нас потребують летіти сто тисяч літ, по 300 тисяч кільометрів на секунду. Тому світло тої зорі ще буде світити в нас сто тисяч літ, хоч вона вже тепер поґасла. Та всетаки, я так люблю зорі!

Зате з іншого боку радісна новина: вчені відкрили „атомічну дитину", яка важить одну біліонову частину одної біліонової частини одного ґрама. А один ґрам, якщо пригадуєте, важить одну тисячну частину кільоґрама. Чоловік важить приблизно 70 кільоґрамів, або 70 тисяч ґрамів. Отож один ґрам поділити наперед на біліон частин, а потім одну таку частину ще раз на біліон частин, а тоді вийде та „атомічна дитина". Це справді „мала дитина"!

МАТЕРІЯ І СИЛА.

Здається, що матерія і сила, або енерґія, то дві цілком окремі річи. Матерія — це наші мязи, наша рука, наші пальці, наш кулак. А сила — це ніщо. Це рух; це, образово кажучи, удар кулаком у щось, чи в когось. Таксамо гарматня куля. Куля, гармата і порох — то матерія. А сила, це те, що несе кулю; це щось невидне, нематеріяльне; це щось невідоме, що таскає кулю з шаленою скорістю крізь повітря.

А всежтаки вчені чимраз більше приходять до висновку, що матерія і сила, або енерґія — це одні і ті самі річи. Сила це матерія, яку можна важити, а матерія це сила, яку можна розпустити в етері так, що і слід по ній загине; та всетаки вона буде десь існувати і ні один атом з неї не пропаде. Іншими словами, нинішні міжпланетарні простори, що є виповнені „нічим", чи так званим „етером", фактично є виповнені матерією в формі енерґії. Ті вчені, що винайшли ту „атомічну дитину", догадуються, що та їх „дитина" є виробником „космічного цементу"; а правдоподібно вона сама є тою силою, з якої виросли зорі, сонце, земля і всі інші планети та приняли матеріяльний вид у нашому розумінні.

ВЧАТЬ КОТІВ ДИСЦИПЛІНИ.

Завідувачі нюйорським акварієм (де переховують живі риби) недавно розповіли ґазетярам, як вони собі радять зо щурами, що закрадаються до акварію, чигають над посудинами з водою, в яких перебувають ріжні риби, і як тільки рибка підплине під поверхню, щур зараз вхопить її в зуби. Трапляється нераз так, що щур так задивиться в рибу, що стратить рівновагу і впаде в посудину тай там утопиться. Але таких „романтичних" щурів відносно мало і заряд акварію мусів спроваджувати коти.

Та лайдаки коти також люблять риби. Маючи перед собою риби, вони погодилися зо щурами, так, як анґлійці погодилися з італійцями в справі Етіопії, і замісць щурів винищувати, почали виловлювати риби.

Небезпека подвоілась і завідувачі мусіли щось інше придумати. Вони взяли кілька угрів, що мають ту прикмету, що є наладовані електрикою. В їх тілі є така сильна електрика, що колиб вони діткнулися своїм писком і хвостом коня, то від тої електрики кінь згинув би на місці. Отож завідувачі взяли тих угрів, висипали на підлогу і дали котам: їджте. Коти кинулись до риб і мов опарені кинулися назад. Вони дістали від угрів електричне попарення. Від того часу коти не тільки, що не виловлюють риб, але на сам вигляд чи запах риби відвертаються назад і втікають. Тепер вони знов скупчують свою увагу на щурів.

ЯКБИ ЦЕ ВМІВ ГАЙЛІ СЕЛЯСІ!

Якби цю штуку був умів Гайлі Селясі, то італійські „щурі", ні анґлійські „коти", булиб йому Етіопії не забрали. Але він не міг здибати достаточної відпорної сили в своїй державі, щоб відперти наїзника. Його армія розлетілась як отара сполошених овець. А тепер полки Мусолінія панують над його краєм. Панують так деспотично, як і він сам, а може навіть ліпше від нього...

Часописи приносять вістку, що Гайлі Селясі, переконавшися, що Анґлія хоче перепачкувати в Лізі Націй признання підбою Етіопії, приніс до секретаря Ліґи Націй, Авеноля, чек на 10,000 швайцарських франків, як зачет на залеглі вкладки Етіопії до Ліґи Націй. Авеноль тим дуже збентежився і не знає, що робити. Бо коли прийме ті гроші, то тим посередньо ствердить, що Гайлі Селясі є правним заступником Етіопії на терені Ліґи Націй. А відкинути — нема на те найменших леґальних причин.

Треба признати, що Гайлі Селясі це дуже розумний чоловік, хоч і трохи обсмалений на обличчі. Він знає добре, що коли хто втратив усю фізичну силу, то одиноким рятунком для нього є — триматися цупко принципів.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДВІ РІЧНИЦІ.

В травні згадуємо дві великі річниці. Дня 28. травня 1916 року заснув навіки ґеній України — Іван Франко. А дня 25. травня 1926 року вбито на вулиці міста Парижа великого представника нашої визвольної боротьби — Симона Петлюру.

Іван Франко вчив нас вірити в наші сили і ті сили розвивати. Він казав нам, що нам не ждати ні від кого помочі, бо тільки те буде наше, що здобудемо своєю власною працею. Що посіємо на рідній ниві, те й збиратимемо. Франко стояв за інтереси українського народу, був проти визиску тих, що працюють у поті чола. Він став їх співцем. Він вірив у поступ і в науку. Вірив у труд. І віддав сам своє трудяще життя нації. Вірив і заповів нам, що кращу долю здобудемо — в боротьбі. Ось ті його кличі перебрало молодше покоління і намагається йти тим шляхом, який вказав нам Іван Франко. Минув рік, як помер І. Франко, а піднялася велика буря на землях України і в вогні революції відродилась Українська Держава. Ось тоді Україна видала з себе новітнього героя — Симона Петлюру. Хоч він також уже неживий, бо вбив його червоний висланець Москви, жид Шварцбард, то його світла постать стоїть далі живою перед нами. Вона тепер сплетена з траґічною долею України і з новою боротьбою за визволення. Тому невмируща.

Михайло Шміґельський,
Клівленд, О.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. Місячний мітінґ Тов. Просвіти, від. 260, відбудеться в неділю, 8. травня, зараз по Сл. Божій, в школі. Проситься всіх членів прийти й вирівняти свої вкладки. — Евфрозина Свідрик, предс.; Розалія Кокоць, секр.; Марія Бодованець, кас.; Марія Богус, рек. секр.

НОВОНАРОДЖЕННЯ НОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

Ґубернатор Висконсина Филип Ла Фолет проголошує у висконськім університеті в Медисоні створення нової американської партії, що буде називатися „Нешенел Проґресівс оф Америка". Понижче його фотографії емблем партії: синій хрест на білім тлі, в середині червоного кола.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Зорґанізування Центрального Комітету.

В понеділок, 25. квітня, зійшлися в салі У. Н. Дому на поклик тимчасового комітету коло сорок представників українських національних орґанізацій західньої сторони Дітройту в цілі зорґанізування постійного Українського Центрального Комітету міста Дітройту.

Були заступлені орґанізації: тов. Запорозька Січ, від. 75 У. Н. С.; бр. св. Николая, від. 175 У. Н. С.; тов. ім. І. Мазепи, від. 183 У. Н. С.; тов. У. Н. Союзу від. 292; А. У. Гром. Клюб; Центральний А. У. Клюб; Українська Мішіґенська Ліґа; Український Жіночий Проґресивний Клюб; О. Д. В. У. від. 24; Червоний Хрест ОДВУ, від. 6; Союз Українок Америки, від. 23; тов. ім. Лесі Українки, від. СУА, Український Народній Дім; Хор ім. Лисенка У. Н. Д.; Орґанізація Оборони Лемківщини, від. 42; Театр У. Н. Дому; Українська Радіопередача.

Після ширшої дискусії над громадськими й загально українськими справами зібрані на зборах представники вибрали екзекутиву з девятьох осіб, до якої ввійшли: д-р А. Т. Кібзей, предсідник; Юлія Шустакевичева й Осип Луцейко-Любецький, заст. предс.; Павло Ващук, секр. рек.; Стефан Левкут, секр. фін.; Петро Кізел, скарбник; М. Михайленко, Іван Братусь і Володимир Сковрон, контрольна комісія.

Збори перевели такі ухвали: Кожний представник, що був присутній на зборах, і будучі представники кількох товариств, котрі не були ще присутні, як пришлють своїх представників, будуть радними Українського Центрального Комітету. На наступних зборах У. Ц. Комітет має взяти під обради справу української участи на Світовій Виставі в Ню Йорку, справу протесту проти вивласнення польським урядом Площі „Сокола Батька" і справу влаштування 70-літнього ювилею „Просвіти" в порозумінні з українськими товариствами східньої і північної сторони Дітройту.

Чергові збори всіх представників У. Ц. Комітету відбудуться в понеділок, 9-го травня, в салі У. Н. Дому. На ці збори комітет кличе представників іще цих кількох товариств із західньої сторони і Дірборн, котрі не вспіли прислати своїх представників.

В. Дідик, голова зборів;
М. Шустакевич, секр. зборів.

ПРИГОДИ „МІС РОСІЇ"

Молода російська еміґрантка Аріядна Ґедеоновна жила собі спокійно в Парижі й тішилася своєю красою. В 1936 році на вроду дівчини звернуло увагу жюрі на конкурсі краси й Аріядну вибрано на „міс Росію".

Новодобутий титул приніс росіянці крім днів радощів — чоловіка. Називався Пате й після короткого знайомства оженився з нею.

Не пускайте своїх чоловіків по папіроси!

Гарні — зразу — відносини пана Пате до жінки почали зчасом псуватися. Одної днини поцілував її в руку і сказав:

„Я на момент, папіросів тільки куплю..."

Більше пан Пате не вертався. Куди подівся — ніхто не знав. Одні казали, що поповнив самогубство, другі, що арештований, чи схоплений... Аж одної днини довідалася Аріядна правди: її чоловік в Арґентині.

Їй нецікава телеґрама від чоловіка.

До молодої „соломяної вдови" „забралася" свекруха; постановила конечно викурити невістку з мешкання. Та що не робила — усе надаремно — за тамтою були параґрафи права.

Аріядна жила собі безжурно дальше.

Одного пополудня вернулася додому в товаристві якогось чоловіка. Враз подзвонив хтось до мешкання.

— Хто там?

— Телеґрама від вашого чоловіка.

— Всуньте її в щілину на листи.

— Ні, ви мусите відчинити двері; необхідний ваш підпис. Дивно, що вас так мало цікавить телеґрама від вашого чоловіка.

„Міс Росія" не відчиняла. Тоді „поштиліони" почали добуватися силою. Кілька з них виважили двері й опинилися в передпокої.

„Міс Росія" шермує й боксує.

„Міс Росія" добула револьвер і кинулася на небажаних гостей: кусала, дряпала, била по головах руками, ручкою револьвера.

Один з „гостей" показав їй карточку інспектора поліції. Надаремно: гарна Аріядна підняла ще зазятіший наступ на фронті „від дверей".

За хоробрість... позивають до суду.

Бій тривав довго й покінчився — як можна було ждати — перемогою численнішої армії аґентів. Тоді заявили „міс Росії", що вдерлися до її мешкання, щоб прилапати її на гарячому вчинку подружої зради. Тепер поставлять її ще перед суд за нелеґальне держання зброї та за побиття поліційних аґентів у службі.

І тепер за ті докази безперечної хоробрости гарній Аріядні мабуть таки доведеться посидіти в Івановій хаті...

Подвійна праця.

Один визначний професор музики й піяніст, коли його запитали, скільки він бере від своїх учнів за лекції, відповів:

— Якщо вони ще нічого не вміють, 10 зл. за годину, але якщо вже чогось училися, то беру тоді 20 зл. за годину.

— За що?

— За те, що їх відзвичаюю від того, чого вони вже навчилися.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає: Степан Куропась.

Світова Вистава в Ню Йорку. З розмови з нашими людьми виходить, що ця справа це головно справа українських громад на Сході, а в першій мірі Ню Йорку. Не знати, що є причиною того сумного явища. Можливо, що минула Світова Вистава в Шікаго в 1933 році, де львину частину тягару виставової праці несла сама шікаговська громада. А може причини треба шукати таки на Сході. Бо дехто каже, що Ню Йорк ще досі нічого на річ вистави не зложив, то чого іншим спішитися?... А інші кажуть таке: Як українська еміграція не могла зібрати 18,000 долярів на будову павільону в Шікаго, то як може вона зібрати 75 тисяч долярів на павільон у Ню Йорку? Та хоч воно одно і друге подібне до правди, то я певний, що Шікаго не звертатиме уваги на того роду аргументи, а таки дасть добрий примір, створить Виставовий Комітет і зачне збіркову акцію. До праці повинні тепер запрягтися головно ті, що завжди нарікають, що то, мовляв, все висилаємо тільки до рідного краю, а для тутешніх поколінь не робимо нічого. Примір повинні дати також ті нечисленні шікаговські пацифісти української крови, що все українське визвольне життя ставлять на шахівницю науки, культури і пропаганди. Світова Вистава в Ню Йорку це тепер добра нагода засвідчити, як такі засади переводиться в життя, коли не хочеться бути голословним. Бо ті добрі люди, які завжди все дають, прийдуть і тепер з допомогою, бож тут іде про добре імя України. Жемо, хто дасть почин до створення місцевого комітету помочі Світовій Виставі в Ню Йорку.

Все спокійне по виборах у Шікаго і бувші опоненти з Демократичної Партії стейту Ілінойс купаються разом у відомих сірчаних водах стейту Арканзо. Виграли нерегулярні, себто сторонники губернатора Горнера, разом з повітовим суддею Едмундом Ярецким, а програла т. зв. машина Келі-Неш. Місцеві большевицькі робкори завзивали місцевих українців і робітників на сторінках „Щоденних Вістей" з 4. квітня голосувати проти машини реакційних демократів і поручали голосувати на „Майкл Іго" на сенатора Злучених Держав. Іронією в цій відозві було це, що саме Майкл Айго був кандидатом машини, яку „товариші" назвали реакційною.

Нова 3-місячна кампанія У. Н. Союзу в повному ході. До праці в організованні нових членів зголосився молодий, недавно тому прибулий з Рідного Краю юнак, п. Осип Кукла. Уроджений в Америці, а вихований у краю, виявив він досить ентузіязму до праці для У. Н. Союзу. Міряючи американський грунт українськими старокраєвими очима, не може він зрозуміти, чому на 42,000 українців у Шікаго лише дві тисячі є членами найбільшої нашої організації на цьому континенті. Не знаючи англійської мови як слід, пробував він бути продавцем машин до чищення в містечку Еванстон, у якім мешкає сама американська сметанка. Коли довідався, що може працювати для своєї рідної організації, зголосився до дописувача як до головного контрольора У. Н. Союзу, якому сказав, що організував на рідних землях по наших селах аматорські гуртки, сільські орхестри, хори і т. п., а тепер хоче дальше організувати своїх людей.

Не знати, які успіхи викаже цей юнак в організуванні нових членів, бо щоб стати організатором У. Н. Союзу в повнім значінні цього слова, то треба приєднувати найменше 10 членів місячно, бо тоді вже й на життя заробити можна. В Шікаго треба більше таких організаторів, тому союзовці, що є без праці, повинні використати цю нагоду і зголоситися до котрогонебудь з головних місцевих урядників У. Н. Союзу по дальші інформації. Роботи є досить, а заплата добра.

Українсько-еспанських ветеранів можна зустріти на наших вулицях. Деякі з них кажуть, що були в Еспанії по стороні льоялістів і під містом Теруель нюхали навіть порох; інших завернули таки ще з Ню Йорку, а деяких аж з Мексика. Коли слухати тих бідняґів, котрих покликала до життя українська земля, а з котрих деякі були в українській галицькій армії і нарікали, що їх там старшини били, то не можна дістати від них виясненя, чому вони терпіли так багато голоду й холоду в Еспанії, в рядах чужих нам еспанських анархістів.

ДІЄВІ ОСОБИ В ЗАВЗЯТІЙ ПОЛІТИЧНІЙ БОРОТЬБІ.

У Демократичній Партії стейту Пенсилвенія йде завзята боротьба між губернатором Джорджом Ерлом (направо) й генеральним прокуратором, Чарлзом Дж. Марджіотієм. Ерл заставив Марджіотія арезигнувати.

ЖИВІ ЗВІРЯТА ЯК ЛІКАРСТВО.

Товариства охорони звірят виступають проти того, що лікарі та природники в наукових цілях роблять досвіди на живих звірятах. Роблять це, щоб відкрити тайни знання та ратування людей від найбільшого нещастя, яким є недуга.

Та вже віддавна людство вибрало інший спосіб для рятування свого здоровля, ніж сьогоднішній науковий досвід, а саме вживали безпосередньо живих звірят як лікарства, не зважали на їх муки та терпіння, або навіть вихіснували саму хвилину смерти звіряти для уроєних лікувальних цілей. Коли припадково так склалося, що хворий після такого „лікування" подужав, вірили, що саме дане сотворіння, як гинуло, віддало хорому свою життєву та лікувальну силу. Нарід вірив, що недуга перенеслася з людини на звіря. Ті вірування були основою медицини, основаної на забобонах.

У старих домашніх лікарських підручниках із минулих столітть є такі приписи, крім того усна традиція передавала з покоління в покоління багато звірячих лікувальних засобів.

Ось кілька таких „лікарств" із 17. і 18. століття.

На ревматизм і гостець помагають найліпше гарячі купелі, до яких треба вложити ціле муравлище, або завісити на стіні ванни мішочок із живими мурашками. Інший дорадник радить потовкти живі раки і соком, витисненим із них, натирати хоре місце. Щоби позбутися гарячки, треба було поволі душити в руці кертицю, аж згине. Таксамо „добре робить" за життя розпанаханий лин, приложений до шлунка, щоби позбутися гарячки. На болі шлунка „помагало", коли його посмарували кровю лилика, роздертого живцем. Загнитиці пальця (коли палець нарвав) можна позбутися, „коли палець вложити в вухо кота та вертіти в ньому чверть години". Кіт мявчить із болю, та саме тоді недуга уступає. Еспанський лікар Педро де Кастро радив на укушення скорпіона вложити вкушений палець у відходову кишку курки. Щоби позбутися болю зубів, треба було носити на шиї мішочок із зубами, вирваними живцем у звіряти. Щоби позбутися жовтачки, треба було зїсти живу миш, а саме ця хвилина, коли хворий відчував обридження від такої їжі, то була хвилина оздоровлення. Універсальним ліком був мігдаловий олійок, до якого вкидали живих скорпіонів і морили їх кілька днів. Щоби позбутися глисти, треба „раків чотири втерти та на шлунок приложити". На камінь у міхурі помагає порошок „зо стоніг, передтим залитих вином. На один раз одна драхма (давня вага, понад 3 грами). Таксамо мозок сороки наразу в вині до половини". Щоби спинити кров із носа, треба „зловити рака, кінець його шийки зірвати, випустити кров і знову впустити його в воду". Задля того самого можна вжити розкраяного пструга, прикладаючи дріжуче тіло на ніс.

Вужі вже в старину мали велике лікувальне значіння. На отворені рани клали язики вужів, видерті живцем. Для приладження славного лікарства теріяку вживали вужів, зловлених живцем, яким опісля відрубували голови. Коли вуж відразу згинув, треба було його відкинути, а вжити лише тих, які довго боролися зо смертю. Таких вужів уважали дуже вартісними для лікування. Свого часу поручали в Еспанії їсти почвертовані живі ящірки, як знаменитий лік проти сифіліса, а це викликало багато наукових суперечок. Загальним ліком на всі недуги вважали стяжки полотна, мачані в крові зловленого в травні заяця, якого живцем треба було роздерти. Такі стяжки треба було опісля висушити на сонці. Ще в 1682. році продавали в аптиках ті універсальні стяжки як лікарство проти рожі. На захоріння мізку треба було прикладати на голову дріжуче тіло розкраяної чорної курки, або молодого пса. Проти рака, або, як його тоді звали „канцера", поручали такий припис: „Ропуху посікти, змішати з квасним тістом у новому горщику, всушити на порох і посипати". Навіть цілих звірят уживали як лікарств. Людей, отроєних, зашивали у свіжо вбитого, ще теплого верблюда або мула. Так лікували Цезаря Борджію, який через неувагу випив отрую, призначену для своєї жертви. При тяжкому пологі треба було підвязати жінку поясом із оленячої шкіри. Пояс витинали із живого оленя завширшки долоні з середини хребта, від голови до хвоста, потім пускали нещасливого звіра на волю. Можна це було робити лише в пятницю, між 15. серпня і 17. вересня. Проти випадання волосся для пороста волосся треба було вистяти коневі шкіру з гривою, приложити до лисини, а „волосся буде відростати помалу, лише з початку буде подібне до кінського"; тоді треба його стригти так довго, аж стане показуватися справжнє людське волосся.

Це певне, що в минулих століттях уживали таких ліків. Багато звірят згинули в такий страшний спосіб, а хворий з того не видужав.

ПРОДАВАЛИ КОПАЛЬНЮ СРІБЛА.

На поручення прокуратури арештували у Варшаві двох обманців: Каз. Марковского й Яна Банцерского, що ошукали кілька осіб на експльоатацію срібла в неіснуючій копальні. Коло Олькуша, недалеко річки Баби, була колись копальня срібла. Ті терени залила річка по деякій експльоатації. Вичитавши десь історію неіснуючої вже копальні, обманці навязали звязки з ріжними фінансістами, яким оповідали, що річка змінила корито так, що при малому вкладі можна експльоатувати копальню. Обманці вимантили гроші на „вступні кошти" і вклади. Пошкодовані внесли скаргу до слідчих властей. Обманців арештували.

Ніхто не помітив.

— Як ти, чоловіче, міг у такому стані вернутися до хати?! Тиж ледве на ногах тримаєшся.

— Це ніщо, моя жіночко. На дворі така ожеледа, що коли я падав, то ніхто і не звернув на мене уваги.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

✝

У середу, дня 4. травня 1938, помер по тяжкій недузі в Елізабет, Н. Дж., член Тов. Запорозької Січи, від. 234 У. Н. Союзу,

МИКИТА САПСА.

До У. Н. Союзу приступив 31. липня 1916 року. Він родився 14. серпня 1869 року в селі Дегова, повіт Рогатин.

Похорон відбудеться в суботу, дня 7. травня 1938, в годині 9. рано з похоронного заведення Д. Бразівського, 79 Magnolia Ave., Elizabethport, N. J.

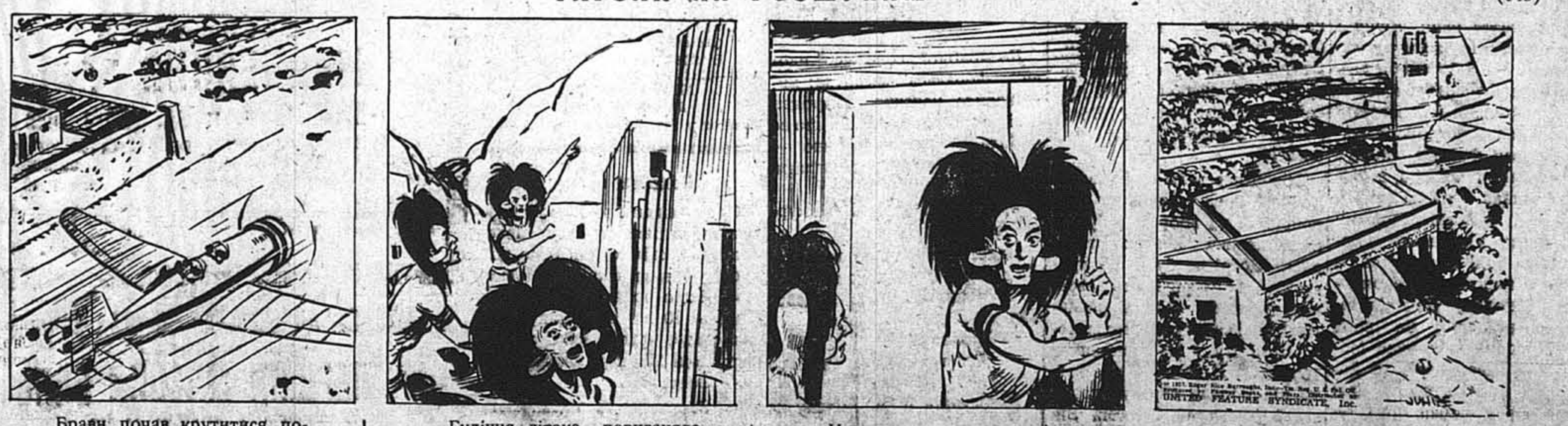
Вічна Йому память!

Степан Могила, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(149)

Бравн почав крутитися понад оселею кавуру, щоб у той спосіб приглянутися з літака добре до положення будинків. Їм легко прийшлося відріжнити святиню від решти будинків. За оповіданням Огділя, в святині був Каванданда і там також були увязнені білі жінки. Тарзан своїм бистрим зором проникав кожний будинок, кожну закутину і старався все запамятати.

Гудіння літака повиганяло з хат усіх кавуру. Вони скупчилися на головній вулиці і почали показувати вгору пальцями. Притім вони говорили: „Трупи білих літають!" Вони в своїй забобонності думали, що це вбиті летуни ожили і пустили літака вгору. Або може їх духи урухомили літака і тепер шукають пімсти. На їх обличчях видно було переляк.

Чим довше кружляв літак, тим сильнішим ставав переляк. Він скоро перемінився в паніку. „Вони шукають пімсти", викрикнув один на голос те, що кожний з них думав. „Ховаймося", закричав інший. Решта кавуру підхопили це і почали скоро розбігатися. За кілька хвилин вулиці були цілком порожні. Всі кавуру заховалися по своїх крівках, щоб уникнути гніву летунів.

А Бравн далі маневрував літаком, не знаючи, що тим робить дуже добру роботу, бо залякує кавуру до безтями. Він опустився зовсім низько, так, що стогін літака відбивався від землі і могутнім відгомоном повертавсь до них. По хвилі Бравн звернувся до Тарзана і сказав: „Неможливо. Нема найменшого місця, щоб опуститись". Оба чоловіки на хвилю змовчали.